

Föreningen Svenskbyborna

Nyhetsbrev, januari 2017

Hej!

Här kommer årets vinterbrev till er. Det har varit mycket aktivitet det sista halvåret 2016.

I juni invigdes den efterlängtda permanenta utställningen i Svenskbygården.

Högtidsdagen firades som vanligt i Roma.

Kyrkklockorna kallade oss till gudstjänst för att fira 1 augusti 2016, 87 år efter att svenskbyborna kom hem till Sverige.

Svenskbykören sjöng in till en fullsatt kyrka, där både unga och gamla samlats. Gudstjänsten leddes av Staffan Beijer. På eftermiddagen hölls sedvanligt årsmötesförhandlingar.

Årsmötesprotokoll och årsredovisningen finns på hemsidan.

I september ordnade föreningen en visning av landsarkivet, där vi fick se vad som finns där om Svenskbybornas historia. Mycket intressant.

Festkommitteén ordnade en trevlig höstträff i Etelhems bygdegård. Det bjöds på borsjtj och hembakat bröd. Till kaffet berättade Jörgen Hedman om Dagöresan som gick av stapeln i augusti och Lars Thomsson om regionens ICLD-projekts resa ner till byn veckan innan. Som avslutning sjöng kören. Stort tack till våra föreläsare och till festkommittén med Lilian Jakobsson i spetsen.

Det ordnades en träff i Hammarbykyrkan i Stockholm i december. Staffan Beijer höll först en stämmingsfull gudstjänst och efteråt blev det fika. Tack speciellt till Britta Hoas och Ingegerd Hasbar.

Kören bjöd på en stämmingsfull adventskonsert i Roma kyrka den andra advent. Efteråt bjöds på traditionsenlig adventsfika.

Vill du ha koll på vad som händer i föreningen? Läs vår hemsida och gå med i Svenskbybornas facebookgrupp, där aktuella händelser ständigt kommer in.

Styrelsen

”Svenskbyborna – en unik folkspillra i Sveriges historia”

Den 26 juni 2016 invigde Lars Sjösvärd, museichef på Gotlands Museum, föreningens nya utställning i Svenskbygården, som handlar om vår världsunika historia.

-Det känns fantastiskt roligt att få slå upp dörrarna till utställningen, som blir ett tillskott till Gotland och Sveriges kulturhistoria säger Lars Sjösvärd.

Den nya utställningen ger en god inblick i Svenskbybornas historia, både för den invigde och oinvigde.

Den är utformad med korta texter i kronologisk ordning och kompletteras med historiska och nya bilder samt de föremål som skänkts till föreningen genom åren.

Vid en lyssnarstation får besökaren höra gammalsvenska och Svenskbybornas traditionella sånger och det visas film från Gammalsvenskby. Sofia Hoas var projektledare, Jörgen Hedman tog fram faktatexterna och Peter Knutas var formgivare och teknikansvarig. Föreningen Svenskbyborna har producerat utställningen med hjälp av medel från Kungahuset, De Badande Wännerna, Gotlands Gille, Gotlandsfonden, Karl-Olof Hinas samt många medlemmars skänkta pengar.

Utställningen är tillägnad Karl-Olof Hinas minne, hedersordförande och initiativtagare till utställningen.

Dags att betala medlemsavgift och hjälp oss värva fler medlemmar!

Intresset för Svenskbyborna ökar, men föreningen tappar medlemmar. Så nu ber vi er om hjälp att värva fler medlemmar bland nära, kära och andra ni vet skulle vara intresserade.

Ju fler vi blir desto bättre för framtiden. Årsavgiften för 2017 är 150 kr per person, hemmavarande barn 50 kr dock högst 350 kr (familj boende på samma adress.)

Betalas till pg 187879-2. Kom ihåg att skriva namn och aktuell adress.

Kalendarium

”Otendag”, sista torsdagen varje månad 26/1, 23/2, 30/3, 27/4 och 25/5. Vi träffas mellan kl 14-16 ca och njuter av gott kaffebröd. Svenskbygården.

Svenskbymat, Matlagningskurs

15/2, 1/3, 14/3, 28/3 kl. 18.00
Hemkunskapslokalen, Roma skola
Anmälan till Anki Wallin 070-7442017

Lördagen den 22/4 kl 10:00

Vårstädning och trädgårdsarbete i
Svenskbygården, smörgåstårta till alla.

27 april -3 maj

Resa till Gammalsvenskby, se annons

1 augusti Högtidsdagen i Roma

10.00 Gudstjänst, c:a 13.30 årsmöte

Oktober

Höstträff på Gotland

November

Hösträfsning Svenskbygården

December

Höstträff i Stockholm

Adventskonsert med kören på Gotland

Svenskundervisning i Svenskbyn

Föreningen har fått fortsatt ekonomiskt stöd med 60 000 kr från ”Oscar Ekmans stiftelse” för att fortsätta med svenskundervisningen i byn. Larissa Belei har undervisning två gånger i veckan, eleverna studerar som tidigare på sin fritid. Det är en ungdomsgrupp och en vuxengrupp. Vi har också fått pengar till att fortsätta ungdomsutbytet mellan Sverige och byn, så att det skapas goda relationer för framtiden och att eleverna får möjlighet att träna på sin svenska.

Demokratiprojektet ICLD

Region Gotland har äntligen fått ett tre-årigt demokratiprojekt beviljat av ICLD. Projektet startade i juli 2016 och handlar om kunskapsutbyte mellan Gammalsvenskby och Region Gotland för utveckling inom demokrati och jordbruk. Sammanlagt omsluter projektet drygt 2,2 miljoner kronor. Den första utbildningen genomfördes i byn i oktober 2016. Den var mycket lyckad och gav ett bra resultat. I maj 2017 kommer ”bysovjeten” och borgmästaren till Gotland. Lars Thomsson är projektledare. Rapport från den första resan finns på Svenskbybornas hemsida.

Byborna behöver hjälp!

Byborna har det tungt i spåren av kriget i östra Ukraina. 15 män från byn ligger vid fronten och ett par pojkar har dödats. Byborna drabbas hårt av landets usla ekonomi. Byborna har inte råd med kol och mediciner. Behovet av hjälp är stort. Föreningen garanterar att pengarna kommer fram och har under året givit pengar till ålderdomshemmet, förskolan och enskilda behövande.

Sätt in pengar på pg 187879-2 eller föreningens swish 123 225 22 86.

100 kr är till stor hjälp till någon i byn!

Fira Valborg i Gammalsvenskby, ett minne för livet!

Den 27 april-3 maj åker en grupp till Gammalsvenskby för att fira Valborg. Vi ordnar buss ToR Odessa-Gammalsvenskby och ordnar boende hemma hos familjer (60 dollar/natt helpension). Resan Stockholm-Odessa bokar du själv eller via resebyrå. För mer information kontakta Karl-Erik Tysk, 070-213 20 44

Kom med i Svenskbykören!

Tycker du om att sjunga? Kom med i Svenskbykören, vi behöver fler medlemmar, framförallt yngre. Kören håller Svenskbyns sångtradition levande och ordnar konserter lite då och då. Vi övar sista onsdagen i varje månad. Kontakta Yvonne Bogren 070-843 07 59

Resa till Dagö 2016

I augusti 2016 ordnade föreningen en medlemsresa till Dagö tillsammans med Jörgen Hedman och Urmas Seriland (Dagö). Deltagarna fick följa sina fäders spår och besökte platser som Korsbacka, Röicks kyrka och upplevde en rökbastu på Mikkelsgården. Det är nervkittlande att få se och vandra på platser våra förfäder en gång brukat. Det ordnades också ett känslofyllt bröllop i Röicks kyrka mellan Nils Löfberg och Carina Knutas.

Filmen "Musikalen Svenskbyborna – Himlen vårt tak och jorden vårt golv" är nu färdig!

Våren 2014 hade musikalen urpremiär. Det var författaren Carsten Palmaer och regissören Eva Gröndahl som gavs uppdraget att skapa berättelsen för länsteaterns scen om Svenskbybornas historia och kamp. Kompositören Mathias Lundqvist skrev musiken. Den filmade föreställningen säljs i begränsad upplaga av föreningen Svenskbyborna och allt överskott går oavkortat till att hjälpa Gammalsvenskby. DVD:n är producerad av Peter Knutas, på uppdrag av Föreningen Svenskbyborna och Länsteatern på Gotland.

Filmen kostar 300 kr + ev. porto.

Kan beställas på hemsidan.

Nytt DNA-projekt "Vems är du"

Föreningen har tillsammans med journalisten Göran Svedberg, bl.a. författare av boken "Gammalsvenskby- en by i Ukraina" dragit igång ett DNA-projekt. Enligt historieskrivningen invandrade svenskbybornas förfäder till Dagö från Finland och Baltikum under den svenska koloniseringen på 1200-1300-talet. Till nuvarande Estlands kustland kom de antingen via Finland eller direkt. Varifrån i Sverige de kom vet man inte, man har gissat på Gotland och Roslagen, men de kan mycket väl ha kommit från någon annan plats - eller från olika håll. Historiker har diskuterat det i 100 år.

Vår förhoppning är att genom att göra DNA-test på svenskbybor på Gotland, Gammalsvenskby och kanske Dagö lösa denna historiska gåta. Vi hoppas också att kunna kartlägga vad som hänt längs vägen, genetiskt sett och komplettera redan befintlig forskning. Till vår hjälp har vi Mattias Jakobsson; PhD, Professor of Genetics, Uppsala universitet, Jörgen Hedman, historiker, författare och forskare kring Estlandssvenskarnas historia. Birgitta Strandberg-Zerpe, avdelningschef Samlingar och Arkiv, etnolog, Gotlands Museum. Vi letar just nu pengar som vi kan söka för att kunna genomföra detta spännande projekt.

Gunvor Larsson Utas har avlidit.

Gunvor var gift med Jan Utas och blev en sann svenskbyvän som var en anlitad föreläsare om svenskbybor. Hon besökte Dagö och Gammalsvenskby samt tillsammans med Jan svenskbygderna i Kanada.

Gunvor köpte och skänkte brudkronan till Föreningen Svenskbyborna 1960 samt in-stiftade Jan Utas svenskbybofond avsedd att användas till omkostnader av Svenskbygården. Gunvor blev 93 år.

Birgitta Utas

In memoriam Milita Prasolova

Foto: Sofia Hoas

Milita Prasolova, född Portje, har avlidit i en ålder av 90 år i Novorajsk, Ukraina. Hon sörjs närmast av en son, barnbarn och barnbarnsbarn.

Milita var vid sin död den äldsta av de kvarvarande Gammalsvenskbyborna med svenska som modersmål. Nu återstår endast drygt en handfull av dem. Hon föddes 1926 och kom den 1 augusti 1929 till Sverige tillsammans med majoriteten av dem som bodde i Gammalsvenskby, dit svenskarna 1782 förflyttats från Dagö. Hon for emellertid tillsammans med sin familj 1931 tillbaka till byn, vilket hon ofta

beklagade. Hon hade, menade hon, fått det bättre i Sverige.

Som mycket ung fick hon uppleva de svåra åren, då Stalinterrorn kulminerade 1936–1937. Under andra världskriget ockuperade tyskarna byn. När de sedan tvingades dra sig tillbaka, tog de med sig många svenskar. Milita och hennes familj hamnade i Offenburg, nära den franska gränsen, där de sattes i arbete.

När hon efter krigsslutet återvände till Sovjetunionen, tillhörde hon dem som drabbades av anklagelser om landsförräderi och fördes till Komi SSR, väster om Ural. Där måste hon i fyrtiofem graders kyla och djup snö med häst forsla timmer till en fanérfabrik. När man tack vare ingripande från en svensk ingenjör tilläts komma tillbaka till byn 1947, gifte sig Milita och födde två barn, en son och en dotter. Hon arbetade på sovchosen Kolos i Gammalsvenskby och körde under flera år skördetröska.

Sedan maken dött 1993, bodde hon kvar i huset mitt emot kyrkan. Där skötte hon, van vid kroppsarbete, sin stora trädgård och det hektar jord som hörde till, så länge hon orkade. Under några år vistades hon på åldringsinternatet i byn och den sista tiden hos en dotterdotter i Novorajsk, några mil norrut.

Milita blev en av byns stora berättade, som ända till slutet värtaligt kunde ge alla besökare en livlig föreställning om de många gånger omänskliga strapatser som byborna utsattes för under hungersnöd, krig, deportation och kommunistisk terror. När grupper hälsade på i byn, samlades man ofta vid internatet för lyssna till henne, när hon delade med sig av sina erfarenheter. Så länge rösten höll, underhöll hon gärna med sång. Hon talade en vårdad rikssvenska, som hon tidigt lärt sig i byskolan, där hon gick 1933–1937. Hon blev en välkänd och älskad profil, både egensinnig och vänsäll. Trots det hårda slitet under livet, behöll hon sin vitalitet ända till slutet, även om hon inte sällan uttryckte en längtan efter att få göra sin make sällskap.

Karl-Erik Tysk